

XX. L E V É L.

*Költ Komáromban, Böjt Más Havának
10. Napján.*

A Babinai Közönséges-Társaság.

Második 'Sigmond Augustus' idejében 1568-dik esztendőben, egynehány Lengyel Nemes emberek, a' Lublini Vajdaságban, egy furtsa Társaságot állítottak-fel, melyet Babinai közönséges Társaságnak neveztek onnan, hogy annak első szerzője Psomka, egy jószágot bírt, melly Babinnak neveztetett. *Baba* Lengyel nyelven tész vén asszonyt, és *Babina* vén asszonyit, vagy a' mi vén asszonytól vagyon, a' mi vén asszonyé. Innen vagyon, hogy ez a' régifég miatt megromgyollott Babina, és az abban való Kástély, nem annyira szakadozott képe, mint nevetféges neve miatt, az ott által-menőknek gyakran alkalmatosságot szolgáltatott külömb-külobmb-féle tsúffágokra és tréfás be-
szédekre, és hogy némelly az elmétségben 's víglágban gyönyörködő Lengyel Nemesek a' magok fel-állítottó Társaságoknak nevét ez helytől költsönözték. Hogy pedig ez a' Társaság annál nagyobb tekintetre lépne,

M. Gyűj. III. N.

U

ugyan

ugyan azon rendelkezéseket hozták abba annak Tagjai, a' melly vagyon magában Lengyel Országban. Így válaltottak Királyt, Ország-Tanátsófaít, Érsekeket, Püspököket, Vajdákat, Burg-grófokat, Kantzelláriust, és egyéb Tifzt-viseelőket A' mondott hívatokat pedig kire kire ilyen formán ruházták: mihelyest valamelly vendégfélgben avagy mulatfágban, valaki valami különöstelekedete által szembe-tünt, p. o. valamit mondott a' betsület, szokás, avagy igazság ellen, tehát azonnal méltónak ítéltetett, a' ki a' Babinai Tárfaságban fel-vétetésék, és ugyan az a' hivatal adatott reája, a' mellynek atyafisága vólt az ő nevetéséges hibájával. Így ha valaki öszve-vissza beszélt az ütközetekről, hadakról, ostromokról, agyon-szúrásokról vagy vágásokról, tehát tétetett a' Korona' nagy vezérévé, avagy az aranyos farkantyú' vitézévé, ha valaki nagy dolgokról beszélt, a' mellyeket nem értett, tétetett Érsekké, ha az Ország' dolgairól örömet beszélt, s azonban mindent öszve-zavart, s gyakran hibázott, tétetett Nagy Kantzelláriusá, ha valaki a' Vallásról idején kívül beszélt, és Papi' kevélységet mutatott, tétetett Udvari Káplánná; a' ki lovakról, kutyákról, sólymokról és róka-vadászatról beszélt, mikor az nem illet, tétetett a' Korona fő Vadász-Mesterévé; a' ki a' Római

"vagy

vagy más Anyaszentegyházat igen tüzesen és mértékletlenül óltalmazta, és az eretnekeknek tűz által való büntetéseket fel-hozta, egygy akarattal az eretneki veszettségnek Fő-Bírájává tétetett; a' ki a' Lovakról, azoknak tulajdonságokról, és a' velek való bánás' mestersegéről kellettinel' többet tsátso-gott, az olyan fő Lovász Mesterré tétetett. És így egygy hívatal sem vólt Lengyel Országban, melly ne lett vólna a' Babinai Tár-faságban is. Ha valaki ennek a' tsalfa Tár-faságnak Tagjává választatott, készítettek számára egygy Pátenst a' nagy Petsét alatt, mellyet annak bizonyos Tzeremoniák alatt által-adtak, és a' mellyet az nagy tisztelettel állva tartozott el-venni. Ha pedig történt, hogy magát vonogatta, mind addig tsúfolták: míg nem végre meg-eggyezett a' Tár-faság' akaratjában. Ennek a' Tár-faságnak fejei olly nagyon ki-tanúlták az ember' es-méretének mesterfégét, hogy senki a' Lé-leknek indúlatit jobban meg-írni, semmi er-költsi Tudományt Tanító Próféssor az er-költsöket és vétkeket világosabban és hatalmasabban meg-magyarázni, semmi Ortzából-ítélő az Ortzának vonásaiból rángatásaiból, avagy a' járásból, az emberi természetet jobban meg nem esmérhetné mint ők. És ha valami új embert ajánlottak nékiek Tár-faságokba, elébb fok ideig tanakodtak,

U 2

ha

ha be-vegyék é azt, vagy ne. Halljuk-meg, úgy mondanak ők, előbb, mit's hogy beszéll, és azután láfsuk-meg mi hívatalra leszen leg-alkalmatosabb. Ez nevetéséges Társfág utóljára úgy el-terjedett, hogy alig lehetett a' Tanátsban, Papi, Udvari, és más Rendekben valakit találni, a' ki abban valamely hívatalt ne viselt volna. Némellyek közülök éppen Spanyol Országi Infántoknak, Favoritoknak és Udvari bolondoknak választattak. Midőn végezetre a' dolog a' Király' 'Sigmond Augustusnak eleibe jutott volna; nagyon gyönyörködött ebben a' nevetéséges Társfágban, és azt kérdezte: ha volna é Királlya? mellyre a' Társfágnak Starostja, kinek az Ortzája is tréfát mutatott, és mindenkor víg kedvvel szokott lenni, így felelt: Távol légyen az tőlünk Felféges Király! hogy míg Felféged él, más Királyt válasszunk. Felféged Király az Országban is, és nálunk is! A' Király nagy Kegyelemmel fogadta ez feleletet, el-nevette magát rajta, és jó kedvében olly elevenen tréfálódott, hogy mindeneket nevetésre indított.

Midőn egykor e' Társfág' Tagjai közül egy a' Nagy Sándor Országát, a' Babilóniai, Persiai és Római Birodalmakat kikeresett szókkal dítsérné, azt feleli egy a' jelen-valók közül: Ej! mit tesz Kegyelmed
ol-

ollyan lármát azoknak a' Birodalmaknak régi-
gisével és nagyságával? A' mi Babinai
Társaságunk régibb mint a' Persiai, avagy
Görög, sőt akármelly Birodalom, mert már
Dávid ezt mondotta felőle: minden embe-
rek hazugok; már pedig ez annak funda-
mentuma, és ebben áll annak egész termé-
szete, azért is Dárius, Nagy Sándor, és az
egész Világ ahoz tartozik. Dítsekedtek is
azzal, hogy Tsászároktól, Királyoktól, sőt
a' Pápától is vagyon Privilégiumjok.

Ha ki a' másikkal gorombául bánt,
vagy mást annak kárával meg-tsalt, azt
mondották felőle, hogy az nem alkalmas
az ő Társaságokban hívatalt viselni; de ha
eggyik a' másikat elmésen meg-tréfálta, vagy
külömb, külömb, tsalsaságokat talált, a' mel-
lyekkel senkit meg nem sértett, azt méltó-
nak ítélték, hogy közikbe bé-vétefsék. A'
Gyűlések' helyét nevezték *Geldának*, melly
szó a' Dantzkaiaknál ugyan tsap-széket, a'
Lengyeleknél pedig a' köz-népnek egybe-
zavart kiáltását jelenti.

Mivel e' Társaságban minden véték és
erőteleniség meg-tsúfoltatott, tsak hamar a'
lett a' dologból, hogy *Babina* a' Lengyel
Nemzet' félelmének, tsudálkozásának és os-
torának tartatott. A' Társaság óltalma alatt
uralkodott az ész, az elméség meg-jobbít-
tatott a' Lengyelek' északi ege alatt, a' rosz

fzőkáfok, mellyek vagy az Uralkodásba vagy
 a' Pólgári Tárfafágba be-tsúfztak, apródon-
 ként mind el-töröltettek az alkalmatos időben
 's helyen mondott tsúfolódó tréfák által. A'
 Tagjai a' Tárfafágnak kezdetek azokról fi-
 gyelmetesebben gondolkodni, mellyekről
 annak előtte fokot beszéllettek, de semmit
 sem értettek; eggyik tanúlt a' másiktól,
 minthogy eggyik a' másikkal a' maga tudo-
 mányját közlőtte, és azt kiki a' maga tár-
 fafágbéli beszéllgetésének tzéljává tette. Mert
 benne vóltak abban a' leg-értelmesebb embe-
 rek az egész Nemzetfégből, kik mind a' fő
 Rendeknél, mind magánál a' Királynál ked-
 velségben vóltak. Úgy *Cassóvius Péter* fok
 ideig viselte a' Bírói hívatalt a' Lublini Vaj-
 daságban, és többször mint egyszer választa-
 tott Deputátusnak az Ország-Gyűlésére. Kü-
 lönösen ez a' *Cassóvius Péter* mint a' Ba-
 binai Tárfafág' Kantzelláriusa, és *Psomka*
 mint annak Starostja, a' Király és fő em-
 berek előtt elmésségek' és szép leleményekért
 igen nagy betsületben vóltak. Azt hitte ő
 felölők a' Lengyel Világ, hogy semmi ven-
 dégfég avagy lakodalom furtsán véghez nem
 mehet, hanemha e' két vídám és tréfás öre-
 gek elevenítenék azt a' magok jelenlétek-
 kel. Midőn *Psomka* meg-hólt, és eggy
 Uri ebédnél felőle emlékeznének, neki bíz-
 taltak a' jelen-lévő nagy Urak eggy ott vólt
 Po-

Poétát, hogy tsinálna annak egy koporsó-
ja kövére való írást, melyet az azonnal
meg is tsinált.

Ma már nyoma lints e' Tárfaságnak,
minthogy apródonként tzéljától el-távozott,
és az elmés Tagok után hitván tsalfa em-
berek tsúfztak abba, a' kik egy ideig vi-
rágzott Országát Babiniának magok el-ron-
tották.

Pestről. Cs. I.

A' Találós Mese vólt *Eva*; a' Rejtett
Szó *Faggyú*, mellyből ki-telik *fagy, fa,*
agy, fattyú.

Találós Mese.

Kisebb lész ha hozzá teszel,
Nagyobb ha tőle el-veszel.

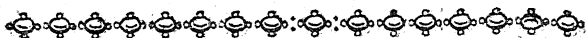
Szathmárról.

Rejtett Szó.

A' négyet senkinek soha nem kívánom,
De hármát jó borral rakd-meg én nem
bánom.

A' két végő nélkül semmi történetet
Nem hiszek; tagadom a' tizta esetet.

*Ama meg-vehetetlen Rév Komáromi Vár-
nak le-írása, annak ostromai 's el-
pusztíttatása.*

Vólt egy Vár, ha kérde: hogy hol? Ko-
máromban,

A' melly még nem nyögött a' Török já-
romban,

Ezt igyekszem én most versekben le-írni,
Mellyet ha olvasol, jól tudom fogsz írni.

Ugyan is ha régi állapotját nézed,
'S mái romlására szemeid' intézed:

Szemlélhedd közötte azt a' külömbféget,
Hajdan felséges vólt. most pedig ért véget.
Épült Komáromtól téli nap keletre,

Három száz lépésre; a' sziget szegletre,
Mellyet a' természet ék formára szüle,

Reája a' vár is akképpen készüle.
A' melly külső, 's bellő névre fel-osztódik,
De a' dítsérettől egyik se fosztódik.

Mert ha a' belfőnek mivóltát vizsgálod;
Hozzá hasonlónak a' külfőt találod,

Mint hogy a' természet fántzot maga áfa,
Melly a' Vág 's a' Győri Dunának folyása.

Nyári nap keletre erős fala nintsen,
Bár akárki azon részére tekintsen;

Hanem nap nyugotról áfatott olly árka,
Mellyen el-mehetne akarmelly nagy bárka.

Ennek egyik végét a' Vág Duna mossa.
A'

A' másikat pedig a' Győri tsapdofsa.
 A' mellynek az okát könnyű ki-találni,
 Hogy abban valóba víznek kellett állni.
 Sok jeles épület e' Várt szépítette,
 Egy derék Kaszánya ezt ékesítette.
 Kérkedett e' felett ditső Templomával,
 'S az ahhoz tartozó szép Parochiával,
 Mesterféges Házak voltak oldalában.
 Tsűrök 's Magazínok erős kő-falában.
 Vólt egy tágas üreg ásva oda hátra,
 A' mellynek a' neve vala Caszamáttra,
 Mellybe az öszve gyűlt nép kintsét rejtette,
 Vagy ha szükséges vólt lakó helyül vette.
 Számos kútaikat is készítették benne,
 Mellyekből itala mindeneknek lenne.
 Kémény forma tsövek ki-faragott kőből
 Sűrűen nyúltak-ki a' Pintze tetőből;
 Ezzel élván vízben nem vala szűkségek,
 E' vólt már egy okos gondolt mesterfégek.
 Vagyon egy ajtaja még ma is e' Várnak,
 A' mellyet mikoron a' strázsák bé-zárnak,
 Ha száz lépésnyire meg akarod látni,
 Hiúzi nézésre kell szemed' bősátni.
 Van két hím Orozlán ki-festve felette,
 Mint ezt tapasztaltam járkálván mellette.
 Ezeknek lábok közt egy szép tzímer látszik,
 Melly a' rá nézőknek szemeikkel jádzik.
 E' tzímeren metszve olvashadd ezeket
 A' feketén festett Deák beszédeket;

Ferd. I. Rom. Imp. Germ. Hung.

Bohem. Rex. A. Dux Aust.

Dux Burg. ædif.

1550.

* * *

De lépj már kílyebb is, 's lássad külfő Várát

Melly szörnyen sítatja rettenetes kárát.

Ez, a' belfő Várnak vólt erős védelme,

Mellyet kert formára tett hozzá az elme.

Ha függeszted szemed' ennek a' falára,

Szintúgy kőből rakott erős oldalára ;

A' belfőhöz ezt is hasonlónak véled,

Ezt alább valónak annál nem ítéled.

Ditsőféges munka, tsínos faragások,

Roppant föld fántz, melyet hánytak fok
kapások.

Ámbár már leg-végfő pusztulásban vagyon,

Még is fok idegen szem bámulja nagyon.

Nézd ennek kapuját, mint valamelly bálványt,

Majd belfő homlokán találsz veres márványt;

Mellyre ezen szókat mettszette Leopold,

A' kinek meg-hódolt a' hatalmas fél-hold:

DEO Immortali Uni Trino in honorem. E-

jusdemque fideli Populo in defensionem.

Sub auspiciis Gloriosissimi Ferdinandi III-tii

justi, pii Cæsaris novum opus de Lapi-

de fundatum. Consilio & Industria Aug.

Imperantis Leopoldi I-mi de cespite

con-

continuum, & absolutum, non
ob artis parcimoniam; sed
temporis præcipitantiâ.

Cane aslatlCo ClrCa gregeM ChrIfI Latra-
tVs InClplente.

Le-írá'm a' Várnak minéműlégeit,

'S ennek nevezetesb fő erősségeit :

Már most ennek okát illendő vizsgálni,

És erről egyigaz meg-jegyzést formálni.

* * *

Zapolya Jánosnak vólt egy Felelége,

Ki Ferdinánd ellen nagy haraggal ége.

Hogy tehát bosszúját ki önthesse mérge,

Mardosván tüdejét a' haragnak férgé;

Ö Magyar Országgra Solimánt ki-hívá,

Ki a' Városokat mindenfelé vívá.

Kinek hogy Ferdinánd ellene állhafson,

'S légyen olly hely, népe hol meg-marad-
hafson;

Ezt a' belső Várat akkor építtette

Mellynek védelmébe Népét helyhezette.

Oh! te erős bástya, egy erős Óltalom!

Nem vett rajtad erőt a' szörnyű hatalom.

Jön rád a' dühös Nép, *Alla* kiáltással,

Mint az Oroszlánok fene ordításai.

Szörnyű vóltok miatt a' föld meg-rendüle;

Előttök sok Város a' porba le-düle.

Ímé már akkor is meg nem rettenthete,

So-

Solimán félelme 's Tábora termete.
 Tudván illy felféges és erős vóltodat,
 'S látván e' mostani rosz állapotodat,
 Erősséged' helyét szemlélem írással,
 Mellyet bizonyítok ezzel az írással.

*
* *
*

A' külföt III-dik Ferdinánd rakatta
 Ki az igazgatást Leopoldnak adta.
 Mellyre okot I. Rákótzí György ada,
 Készülvén ellene irtóztató hada,
 Melly Had hetven ezer Magyar népből állott;
 'S ez akármelly néppel bátran szembe
 szállott.

Ez ezer és hat száz negyven négyben esett,
 Mikor a' kard mindég vért kívánt 's kerésett.

*
* *
*

Ezer és hat százban a' midőn írnának,
 Mikor hatvan hármát még hozzá adnának;
 Repül az Országban a' hír sebességgel
 Hirdeti; a' Török, hogy jó dühösséggel,
 Szedi a' Várákat, a' helyeket rontja,
 A' Lakosok' vérét patak módra ontja.
 Ezt hallván Leopold újítani kezd'te
 És akkor tsak ugyan el is végeztette
 El-ér a' Törökfég szomjúzó Tábora,
 Reményl, Keresztyén vér lesz' enyhítő bora.
 A'

A' győzödelemnek néki hevült karja
 Azt gondolta, ezt is hogy majd öszve marja.
 Kezd az ostromláshoz, nyargal a' Vár körül,
 A' nyerendő prédán még előre örül;
 Márs menykövi a' mint e' Várból repültek,
 Számtalan Törökök miattok el-dűltek.
 Látja hogy híjjába lövöldözi Márfot;
 Hívja a' Trombitást 's fúvat vele márfot.
 Győzhetetlen vóltát a' Vezér meg-vallja,
 Hogy ezt csak el-hagyják, a' népnek ja-
 vallja.
 Ím ennek tüzet is fzéltire ki-állta,
 Ezt az Ellenfég is valóban tsudálta.

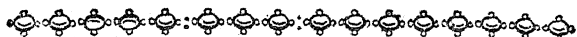
* * *

Történt hogy eggy estve mellette járkáltam,
 'S romlott maradékit szemlélni meg-álltam.
 A' Szűz felé léptem ötöt avagy hatot;
 'S hallék tőle illy jajt ki-buzgó szózatot:
 Óh! én győzhetetlen Rév Komárom Vára!
 Mellyben még ellenfég fegyvere nemjára,
 Nézvén keservesen végfő pufztulásom',
 Reménytelen történt el-romladozásom',
 Sírjak é avagy csak vesztegeljek némán?
 Ezen az engemet kesergető Thémán?
 Vóltam Magyar Ország' leg-erősb védelme,
 Meg nem rettenthete Solimán' félelme.
 Eddig Erőlsége valék; Levék vázza.
 Rajtam a' szerentse ennyire potzkáza.
 Mel-

Sírnak kő-falaím, forfokat jajgatják,
 Mellyek füleimet ízekre hasgatják.
 Régi állapotom' hogyha meg-tekíntem,
 Szememből a' könyvet zápor módra hintem.
 Óh! Duna szaporítsd kérlek könyveimet!
 Hadd könyvezhessem-meg ezen keservimet,
 Óh! te háládatlan nagy hírű Komárom,
 Hogy meg-fírasd forsom' tőled régen várom,
 Ti el-romlott Várak! sírjátok ma velem,
 Sírjátok, sírjátok, mert én azt mivelem.
 Szégyenlem valóba ezen pusztulásom',
 Hogy nem ellenfégtől származá romlásom.
 A' jeles Vitéznek rút az olyan halál,
 Melly rá nem a' véres ütközetben talál.
 De ha engem' ilyen szörnyen meg-bűntetnek,
 Ha pusztításomon éppen nem szűntetnek;
 Ám légyen úgy a' mint az ő kedvek tartja,
 De ítélje-meg ezt e' két Duna' partja,
 Hogy olly rettenetes vétket én nem tettem,
 Mellyel e' pusztítást meg-érdemelhettem.
 Ez egyben van még is nagy vígasztalásom,
 Hogy másutt épülök ha itt van romlásom.
 Épült a' Városban Templom is belőlem,
 Mellyet látván mindég eszmélnek felőlem.
 Bár úgy el-hányálsam, hogy helyem se lálson,
 Az írigy szereztesse mély verembe álson;
 Fenn marad a' hírem el sem veszhet soha,
 Bé nem motskolhatja az írigység' koha.
 Mikor a' maradék Históriám' hányja,
 Ezen történetem' valóban meg-fánja.

Kováts Sámuel.

Ma-

Magyar Országnek belső fő Tisztségeiről.

I. *Esztergomi Érsek*, a' ki egyszers-
mind Birodalombéli Hertzeg, Magyar Or-
szágnek Primásza, és Cancelláriusza. En-
nek vagyon egyedül jussa a' Királynak meg-
koronázására, és hogy valakit a' maga Jó-
szágában Nemessé tehessen. Alatta vagnak az *Egri, Pétsi, Veszprémi, Győri, Váti, Nyitrai, Szepejségi, Besztertze Bányai, Rosnyói, Sabáriai, 's Fejér-vári Püspökök*. Nem külömben az Unitusoknak négy Püspökjeik, kik *Munkátsón, Nagy-Váradon* Erdélyben, és *Kreuton* Horváth Országban laknak.

Fundálta ezt az Érsekséget Sz. István Király 1001-ben. Az itt lévő Káptalan hajdan állt harminznyóltz Káptalanbéli Urakból, most pedig tizen négyből, és laknak Nagy Szombatban. A' mostani Érsekig, Hertzeg Battyáni Jósefig éltek itt hatvan nyóltz Érsekek. A' Birodalombéli Hertze-
gi titulust nyerték az Érsekek 1716-ban (a)

Az

F e g y z é s.

(a) A' Gyűjteménynek II-dik Negyedjében Érsek Lip-
pai György is Hertzegnek neveztetik, minthogy
a' Kalendárium Oeconomicumnak régi ajánló Leve-
lében, és a' Győri nyomtatásban Hertzegnek nevez-
tetik: de még akkor az Esztergomi Érsekek nem
váltak Birodalombéli Hertzegek.

Az Érseki Nemesség osztattatott két székekre; az egyik lakott Vajkán Tsalló-közben, a' másik pedig Verebélyen Bars Vármegyében. Magoknak volt eddig Vice-Ispányok, Notáriusok, 's Bírások.

Egri Püspökség. Fundálta ezt Sz. István 1009-ben. Ennek vigyázása ki-terjed Borsod, Zemplin, Bereg, Szabolts, Zaránd, Sáros, Aba-új, Heves, és Ungvár Vármegyékre. A' mostani Püspökig M. Eszterházi Károlyig éltek itt hatvan kilentz Püspökök, a' kiknek életeket le-írta Pray, és Smidt. A' mostani Püspök M. G. Eszterházi Károly Úr, a' ki a' Magyar Literátúrának nagy elő mozdítója.

Pétsi Püspökség; ezt is Sz. István fundálta azon idő tájban. Ki-terjed vigyázása Tólna, Baranya Vármegyékre, 's Belgrád' környékére. A' Püspökök eddig voltak hatvan öten.

Veszprémi Püspökség, melly a' fellyebb valókkal egy idő tájban fundáltatott. Ki terjed vigyázása Somogy, Szala, Veszprém, 's Pilis Vármegyékre. Éltek itt a' mostani Püspökig M. Bajzáth Jó'sefig hetven öt Püspökök. A' Veszprémi Püspököknek jussok a' többek között abban áll, hogy az uralkodó Királynék mellett ők voltak Cancelláriusok, és a' Királynékat ők koronázták-meg a' Házi-koronával. Az utólsó Püspöknek Koller Ignátznak életét bőven le-írta Fő-tiszteletű Róka Úr 1776-ban.

(A' többi következik.)